

[Arbejdsministeren.]

så meget som muligt; men så vidt jeg har forstået, er det temmelig gennemgribende undersøgelser, man skal igennem. Jeg skal som sagt tale med formanden for udvalget om det og søge at få afklaret, hvor langt arbejdet er fremme, og jeg vil også gerne medvirke til at få det fremskyndet.

Hr. Ole Henriksen talte om, hvad man skal forstå ved arbejde af samme værdi eller lige arbejde for samme løn. De formuleringer, der er anvendt, svarer til dem, der anvendes inden for det kollektive overenskomstområde, og jeg er klar over, at det kan være meget vanskeligt at definere.

Hr. Jørgen Jensen sagde: hvem skal afgøre, om det er arbejde af samme værdi? Også her må jeg, når det drejer sig om det overenskomstmæssige område, henviser til de fagretlige regler, som gælder, og som også vedrørende dette spørgsmål vil være gældende, hvis der opstår uoverensstemmelser omkring disse ting. I andre forhold, altså hvor det drejer sig om ikke-overenskomstdækkede områder, hvor det drejer sig om uorganiserede, må det, med alt det besvær, det vil volde, naturligvis være domstolene, der klarer disse ting.

Jeg er helt på det rene med, at man kan rejse en lang række spørgsmål omkring en lovgivning af denne karakter. Derfor er jeg også indstillet på at gå ind i et meget positivt samarbejde omkring disse ting i udvalget, og jeg tilsiger en aktiv medvirken til et hurtigt udvalgsarbejde, sådan at vi kan få lovforslaget vedtaget inden for den frist, vi faktisk har forpligtet os til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

(Lovforslag nr. 65. Fremsat 7/11 75).

Formanden:

Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner [af Halvgaard m. fl.].

(Lovforslag nr. 72. Fremsat 14/11 75).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Jens Kristian Hansen (S):

Det lovforslag, vi har til behandling her i dag, forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, stiler mod visse ændringer i lov nr. 362 af 13. juni 1973 om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

Jeg skal indledningsvis citere, hvad venstres ordfører, hr. Enggaard, sagde under anden behandling af styrelseslovforslaget den 28. maj 1973 — det står at læse i Folketingstidende 1972-73, sp. 7009:

„Også jeg vil gerne give udtryk for, at det vil være rigtigt, hvis der i den kommende tid bliver ro om de højere læreanstalter og derigennem også ro om de bestemmelser, som nu søges fastlagt i lovgivningen. Men udtrykket „ro“ må ikke opfattes på anden måde, end at viser der sig situationer, som ikke var forudset i denne lovgivning, og som ikke ville være acceptable ud fra folketingets synspunkt, så bør den enighed, som her giver sig udtryk ved anden behandling af lovforslaget, forhåbentlig også kunne give sig udtryk i, at sådanne uforudsete skavanker kan rettes i en tilsvarende grad af enighed.“

Det er nok overdrevet at påstå, at det, vore højere uddannelsesinstitutioner har haft mest af, siden styrelsesloven blev til for 2 år siden, er ro. Man kan næsten sige, at der har været stormløb mod den lige siden. Der har således været forslag fremme om ændring af styrelsesloven både i 1974 og i 1975.

I socialdemokratiet ønsker vi at give vore højere læreanstalter muligheder for at fungere hensigtsmæssigt, demokratisk og effektivt. Det mener vi sker bedst ved, at læreanstalterne styrer sig selv ud fra regler i en styrelseslov, der ikke binder læreanstalterne på hænder og fødder med restriktioner og forordninger, men derimod ved, at det er

[Jens Kristian Hansen.]

de ansatte, og det er studerende, der gennem de styrende organer træffer de fornødne afgørelser på de fleste områder.

Ministeren lægger i sit forslag op til en ændring af styrelsesloven på 6 punkter, hvor der har vist sig at være skavanker, der på en uhensigtsmæssig måde har skabt problemer for institutionerne. Jeg skal præcisere, at der ikke er tale om dybe og generelle ændringer, men om ændringer, der retter op på områder, hvor der er opstået problemer, misforståelser.

Den første ændring er til lovens § 14, hvor studienævnenes behandling af uddannelsesreglerne har givet anledning til misforståelser, og det præciseres nu ved en tilføjelse, at ministeren kan fremsætte regler uden at afvente udspil fra institutionerne.

Den anden ændring medfører, at ministeren og ikke konsistorium opretter og nedlægger institutter. Denne ændring medfører, at det vil være muligt at gennemføre en landsplanmæssig uddannelses- og forskningspolitik. Det præciseres i bemærkningerne, at et sådant initiativ kun ønskes taget i forbindelse med disse landsplanmæssige overvejelser.

Den tredje ændring gælder en ændring af valgreglerne, og den vil betyde, at mindretallet ved valg til de styrende organer får større sikkerhed for at opnå repræsentation.

Den fjerde og femte ændring går ud på at styrke lærernes indflydelse i studienævnene ved at give lærerne dobbelte stemmer. De gældende regler i lovens § 14 har givet problemer, der har virket uhensigtsmæssigt. Der er ikke tale om ændring af den lige repræsentation i studienævnene mellem lærere og studerende, men om på de områder, hvor der måtte opstå problemer, at give lærerne en majoritet i kraft af dobbelte stemmer.

Den sjette ændring er en ændring, der betyder, at den statsstøtte, undervisningsministeren kan yde de studerendes råd af statskassen, nu vil kunne ydes til alle de studenterorganisationer, der er repræsenteret i de styrende organer, og ikke som hidtil kun til ét råd, nemlig det største.

Der er lagt op til en afhjælpning af nogle skavanker i styrelsesloven, og det er mit håb, at disse skavanker nu kan rettes i en tilsvarende grad af enighed som den, der var til stede ved styrelseslovens tilblivelse i

1973, således at vi herefter kan give vore højere uddannelsesinstitutioner den ro, der er så absolut nødvendig, og jeg skal tilsige støtte til et hurtigt og et sagligt udvalgsarbejde.

Vedrørende fremskridtspartiets lovforslag skal jeg indledningsvis sige, at det, fremskridtspartiet her lægger ud med, vidner om, at partiet virkelig har haft eksperter til hjælp. Ved en hastig gennemgang af lovforslaget og af bemærkningerne hertil vil man opdage, at disse eksperter har haft en ganske bestemt mening med lovforslaget, nemlig at lægge en så kraftig styring på vore højere læreanstalter, at man meget stærkt må betvivle, at de efter en sådan lovs vedtagelse i det hele taget vil kunne fungere. Nogen særlig liberal holdning afspejler lovforslaget ikke, nærmere det modsatte.

Ved en gennemgang af de foreslåede i alt 37 ændringer til den nugældende styrelseslov finder man en holdning, der siger — det er i øvrigt også anført indtil flere gange i bemærkningerne — at det kort sagt skal tilstræbes bestandig at søge mod det arbejdsmiljøideal, der traditionelt i århundredet har levet i kredse på højere uddannelsesinstitutioner verden over, og selv om der et sted i bemærkningerne står anført år 1975, så tyder lovforslaget på, at vi ikke skulle være fremme ved dette årstal endnu. Jeg vil endda sige, at fremskridtspartiet nok bør bemærke sig, at samfundet har ændret sig, siden universitetet i Lund blev oprettet.

I bemærkningerne til lovforslaget tales der meget om det brede folkekrav, der er til en rigtig anvendelse af ressourcerne for de højere uddannelsesinstitutioner. Ja men får man da en rigtig anvendelse af ressourcerne ved at lægge op med nogle meget restriktive bånd på institutionerne? Jeg mener, at man opnår det modsatte. Det, man opnår, er, at man svinebinder vore højere læreanstalter på en sådan måde, at de næppe kan fungere hverken med undervisning eller med forskning.

Lovforslaget foreslår en styreform, hvor de styrende organers rolle på væsentlige områder overtages af undervisningsministeren eller af undervisningsministeriet, og jeg vil da bestemt tro, at undervisningsministeren ikke ønsker at overtage denne rolle, ligesom jeg også ville mene, at mini-

[Jens Kristian Hansen.]

steren ikke nærer store ønsker om ansættelse af den stab af embedsmænd, det ville være nødvendigt at ansætte i undervisningsministeriet, hvis sådan et lovforslag ville blive vedtaget.

Som det måtte fremgå af min ordførertale for et øjeblik siden vedrørende ministerens lovforslag, ønsker vi ro om uddannelsen ved vore højere læreanstalter. Den ro får vi bestemt ikke ved at indføre en styrelseslov, der groft sagt befaler kæft, trit og retning. Vi kan således ikke medvirke ved lovforslaget overhovedet og skal i øvrigt henvise til regeringens lovforslag.

Tove Nielsen (V):

Da vi for små fire uger siden sidst diskuterede en ændring af styrelsesloven for de højere uddannelsesinstitutioner på baggrund af et forslag til folketingsbeslutning fremsat af venstre, de konservative, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne, blev det til en meget kort behandling her i salen, idet ministeren som bekendt manøvrerede uden om debatten ved at bebude et regeringsforslag dagen efter.

Af bemærkningerne til det lovforslag, vi nu behandler, fremgår det, at genfremsættelsen af firpartiforslaget har fremskyndet regeringsforslaget så meget, at det ikke har været til høring på uddannelsesinstitutionerne og blandt organisationerne. Tilsyneladende er fremsættelsen af lovforslaget også fremskyndet så meget, at der ikke har været tid nok til at gennemtænke, hvad der burde ændres og på hvilken måde. Men de mangler og uheldige virkninger, lovforslaget har, kan vi forhåbentlig diskutere, så vi under udvalgsarbejdet får mulighed for at rette ind. For som bekendt er der jo andre løsninger end dem, ministeren foreslår. Venstre, konservative, kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne har i fællesskab fremført deres ønsker, ligesom vi jo også her behandler et forslag fra fremskridtspartiet.

Vi må nu være nået dertil, at vi kan øjne viljen hos et flertal i folketinget til at rette op på de ting, som ifølge loven af 1973 ikke fik det udfald, vi havde håbet. Vi må sikre det faglige niveau, og det er vel også i mange studerendes og læreres interesser. Men hvad nytter det, når de afgørelser, der er lagt i hænderne på de forskellige organer, f. eks.

studienævnene, ofte bliver forvaltet af et flertal, hvori indgår en gruppe studerende, som på grund af forskellige valgtekniske foranstaltninger har langt større repræsentation, end de stemmemæssigt bør være berettiget til?

Venstre vil gerne diskutere en styrkelse af lærernes indflydelse i studienævnene, hvis vi ikke kan opnå, hvad vi har ønsket, nemlig at flytte afgørelserne om ansættelsen af deltidsansatte, timelønnede undervisningsassistenter og tilsvarende lærere op i § 11- og § 12-rådene og ligeledes at flytte studieordningerne, specielt undervisningsmål, -indhold og pensumbeskrivelse, op til de samme råd.

For øvrigt undrer det os, at ministeren overhovedet ikke har taget problemet om disse ansættelser op. Venstre mener, at det er meget vigtigt at skabe sikkerhed for en forsvarlig ansættelsesprocedure, der ene og alene tilgodeser de faglige krav og ikke de politiske. Men rent psykologisk mener vi, at det er uheldigt at give lærerne dobbeltstemmer. Lad os så hellere ændre sammensætningen i studienævnene, så forholdene bliver 2 : 1. Desuden forudser venstre lange diskussioner, som sikkert vil sige sparto til de mange, lange og ørkesløse diskussioner, der har fundet sted i de styrende organer, når eller hvis man skal til at finde ud af, under hvilket stykke i § 14 man kan henlægge diverse afgørelser. For at undgå det og for at bringe rimelighed i studienævnenes arbejde burde lærerindflydelsen styrkes på samtlige områder. Og lad os så også under udvalgsarbejdet se på det betimelige i de deltidsansattes og TAPernes placering i de styrende organer.

Med hensyn til valgreglerne, som er et helt kapitel, eller jeg burde vel rettere sige flere kapitler, for sig, har vi i hvert fald nu indhøstet de erfaringer, at vi ikke har opnået den beskyttelse af mindretallene, som vi ønskede. Utrolig megen tid er spildt på at samle underskrifter for at sikre forholdstalsvalg, og det er mindretallene, der har måttet undgælde her. Flertallet har behændigt kunnet dele op i repræsentationsområder på en måde, som bestemt ikke kan have været hensigten hos de kyndige forhandlere i 1973. Ud fra disse erfaringer må forholdstalsvalg så absolut være at foretrække.

Lad os også i udvalget finde en fornuftig

[Tove Nielsen.]

løsning på den økonomiske ligestilling mellem de forskellige studentgrupper. Der er jo andre muligheder end lige netop den, der er peget på i regeringsforslaget.

Fremskridtspartiet foreslår, at undervisningsministeren kan supplere de kollegiale organer med repræsentanter for de erhverv, organisationer og institutioner, der beskæftiger de færdiguddannede. Debatten om de videregående uddannelser har vist, at der er behov for i nogle tilfælde at ændre studierens indhold, så de færdiguddannede kan aftages i større målestok af den private sektor.

Venstre beklager, at rådgivningen udefra, brugerindflydelsen, på fakultetsniveau åbenbart er faldet væk, at forbindelsen mellem institutionerne og aftagerne er klippet over. Det er meget vigtigt, at denne forbindelse genskabes, så vi ikke fortsat skal høre erhvervsarbejdet omtalt som noget odiøst. Derfor er vi meget indstillet på at se nærmere på dette samarbejde under udvalgsarbejdet.

Den gældende lov har ikke taget hensyn til forskningen. Tiden må nu være inde til at placere forskningen stærkere. Selv om målet i sig selv ikke er at oprette flere organer, mener venstre, at det er nødvendigt at oprette forskningsnævn sammensat af forskere med dokumenteret kompetence inden for hvert hovedområde. Disse forskningsnævn skal efter ansøgning fordele bevillinger og påse, at de bliver effektivt udnyttet. Dette medfører som noget nyt, at der internt må ske en fordeling af arbejdsbyrderne, hvilket bl. a. kan bevirke, at nogle måske for en tid udelukkende forsker, mens andre måske for en tid udelukkende underviser, for blot at nævne et par eksempler.

Lad mig til slut blot sige, at efter et grundigt udvalgsarbejde, hvad jeg i høj grad håber og tror på, vil venstre ikke medvirke til at sende loven, når den er vedtaget, til folkeafstemning. Politikerne vil, ved vi af erfaring, få mange råd og vejledninger, og ud fra dem og ud fra det arbejde, vi står i i det hele taget, er det os, som må træffe afgørelserne, og det er os, som må stå til regnskab for de afgørelser, vi træffer, ikke noget med, at vi skubber dem fra os.

Jeg håber, som også socialdemokratiets ordfører var inde på, at vi endnu en gang kan snakke os til rette om løsningen af de

ting, vi her taler om. Der er forskellige synspunkter fremme. Der er forskellige løsninger, man kan nå frem til. Vigtigt er det, at vi tager os den tid, som er fornøden til at gennemarbejde det, så vi ikke i løbet af ganske kort tid igen skal lave nye ændringer. Det, vi nu laver, må være noget, man kan leve med, noget, der er holdbart både for dem, der underviser, for de studerende og for samfundet i det hele taget.

Lone Dybkjær (RV):

Regeringens lovforslag indeholder en række punkter, som vi uden videre kan gå ind for, og andre, som vi er imod. Vores holdning er, som det fremgår af den første behandling, der var af flerpartiforslaget om styrelsesloven sidste år, at vi godt vil gå ind for nogle umiddelbare justeringer, som er ret nemme at foretage, og hvor uretfærdighederne er oplagte, men at vi derimod ikke mener, at man brat skal foretage fundamentale ændringer i styrelsesloven.

Jeg kan derfor sige, at vi har ingen bemærkninger til § 1, punkt 1, andet end hvad der måtte komme frem i uddannelsesudvalget om undervisningsministerens bemyndigelse til at fastsætte regler.

Med hensyn til punkt 2 er vi enige i, at det er nødvendigt, at man tager nogle overordnede landsplanmæssige hensyn, når man diskuterer spørgsmålet om fordeling af institutter inden for de forskellige universiteter, og det kan være nødvendigt at sige, at ikke alle universiteter skal kunne oprette og nedlægge institutter efter forgodtbeholdende. Nogle landsplanmæssige overordnede hensyn er nødvendige, men vi forudsætter, hvis man får en sådan bemyndigelse, at det sker som led i en overordnet planlægning, hvor man nærmere diskuterer, hvordan man vil fordele institutterne og fagene mellem de enkelte universiteter og læreanstalter, og ikke, at man ligesom drypvis skal tage stilling til fra sag til sag, om et institut skal oprettes eller nedlægges.

Vi er ligeledes tilhængere af, at man sikrer mindretallene på en anden måde, end det er lykkedes i styrelsesloven. Forslaget ser overbevisende ud, men jeg er gået tilbage og har kigget på de gamle diskussioner om styrelsesloven og dér konstateret, at det troede man også at det tidligere forslag var. Jeg håber nu, at undervisningsministeren med ministe-

[Lone Dybkjær.]

riets hjælp har fået et forslag, som virkelig vil sikre mindretallene.

Ligeledes er vi tilhængere af, at der sker en anden fordeling af midlerne til de studerende efter den måde, de er repræsenteret i de styrende organer på.

Vi er derimod ikke tilhængere af, at man i visse sammenhænge giver et dobbelt mandattal til lærerne over for de studerende, som kun får en enkelt stemme. Selv om det ikke direkte står i bemærkningerne til lovforslaget, går jeg ud fra, at denne metode er foreslået ud fra administrative hensyn. Det var måske sådan, at man ikke skulle igennem store administrative ændringer på institutionerne. Det var muligvis — og vi gik med til det på Roskilde universitetscenter, som det fremgår af behandlingerne — en acceptabel metode dér, fordi man ligesom kunne sige, at Roskilde universitetscenter var bragt i en slags undtagelsestilstand, og at der skulle foretages ret hurtige afgørelser dér. Men det er absolut ikke nogen god metode, når man ser på en styrelseslov, som skal være mere permanent, og det er efter det radikale venstres opfattelse i høj grad en uacceptabel, udemokratisk metode.

Vi er imidlertid godt klar over, at styrelsesloven, der bør ændres på en række punkter, bliver vanskelig at ændre, uden at det koster stort administrativt arbejde, og vi er ikke tilhængere af, at man sætter et sådant stort administrativt arbejde i gang, uden at man virkelig har gennemdiskuteret problemerne. Det radikale venstre skal derfor foreslå, at undervisningsministeren nedsætter et lille udvalg — det kan være en embedsmandsgruppe eller personer taget udefra, f. eks. på 3 personer, som vi har set det gjort tidligere, eller et større udvalg, det gør ikke så nøje — som sammen med institutionerne diskuterer, hvilke problemer af faglig og administrativ art styrelsesloven har forvoldt institutionerne. Jeg tænker også på, at man i dette udvalg skal vurdere, om det er hensigtsmæssigt at køre med en styrelseslov og en statut på den måde, som man gør det, eller om man skal tillade, at noget af det, der er i styrelsesloven, bliver flyttet over i statutterne, således at man ikke prøver at presse meget forskellige institutioner ind under en trods alt ret snæver model.

Jeg skal ikke gå mere ind på diskussioner-

ne omkring dette, men må sige, at jeg bestyrkedes i min opfattelse af, at man skal nedsætte et udvalg, der tager kontakt med institutionerne og hører deres problemer i forbindelse med styrelsesloven, da jeg hørte venstres ordfører komme med endnu flere forslag til ændringer. Jeg er enig med venstres ordfører i, at det er nødvendigt at finde en styrelseslov, som man kan leve med, men jeg er ret overbevist om, at får vi ikke nedsat et udvalg, der tager kontakt med institutionerne, sidder vi blot herinde i et folketingsudvalg og foretager ændringerne, jeg vil ikke sige mere eller mindre på må og få, men uden for alvor at have hørt institutionerne, så får vi ikke en styrelseslov, der er varig, så kommer vi ind i nøjagtig den samme, kan man sige, suppedas, som vi er inde i i dag.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på fremskridtspartiets lovforslag. Der er vel dele af det, som kan være acceptable, der er dele af det, som er totalt uacceptable. Det afgørende for os er de synspunkter, jeg her har givet udtryk for: at styrelsesloven skal ændres på en række punkter, men at vi ikke må foretage bratte og forhastede ændringer.

Vi er ikke tilhængere af, at styrelsesloven sendes ud til folkeafstemning. Det kunne naturligvis gøres på den måde, at vi først herinde afgjorde folketingets stilling til det og derefter sendte det til folkeafstemning, men vi synes trods alt ikke, det er en sag, der egner sig til det.

Gerda Møller (KF):

Med de to lovforslag, vi nu har til behandling om ændring af styrelsen af de højere uddannelsesinstitutioner, er der nu 6 af folketingets partier, der går ind for en mere eller mindre omfattende ændring, og jeg hilser med tilfredshed, at undervisningsministeren var så positiv, da vi i foråret behandlede firpartiforslaget, at det nu er resulteret i et lovforslag fra regeringen om ændringer, der i deres kerne indeholder det samme som firpartiforslaget, selv om midlerne på alle områder ikke er helt de samme.

Det konservative folkeparti mener i øvrigt ikke, at styrelseslovens medbestemmelseret for de studerende ikke har betydet en forbedring og udvikling af studierne de steder, hvor den er blevet efterlevet efter sin hensigt. Derfor beklager vi også, sådan som

[Garda Møller.]

vi har gjort det tidligere her fra folketingets talerstol, at det har været nødvendigt at skride til ændringer allerede nu. Vi vil især beklage det over for de institutioner, hvor forholdene er i orden, og som kommer til at undgælde, fordi andre har misbrugt deres indflydelse, eksempelvis i studienævnene, ved ikke at leve op til styrelseslovens forudsætninger, men lade det politiske gå forud for det faglige. Det er jo ikke alene på Roskilde universitetscenter, det har været galt, vi kender mange andre eksempler. Jeg kan nævne visse humanistiske fag, fagene sociologi, idéhistorie, psykologi og musik for bare at tage nogle af de mest grelle tilfælde.

For det konservative folkeparti er det afgørende nødvendigt, at den videnskabelige sagkundskabs indflydelse sikres og dermed den faglige garanti for kvalitet ved læreransættelser og i uddannelserne. Derfor kan vi være tilfredse med ministerens forslag om at styrke lærernes indflydelse på de faglige afgørelser såvel i centralstudienavn som i fagstudienavn ved at tillægge lærerrepræsentanterne dobbelt stemme i forhold til de studerendes. Men vi vil gerne have ministerens forsikring om, at dette kun gælder de heltidsansatte lærere og ikke deltidslærerne. Det er ikke præciseret hverken i lovforslaget eller i bemærkningerne, og derfor beder vi om en tydeliggørelse. Vi kender jo områder, f. eks. det sociologiske område, hvor der kun er få heltidslærere og mange deltidslærere, og da det er min fornemmelse, at deltidslærerne volder nok så store problemer som de studerende, er vi jo lige vidt, hvis man også vil give deltidslærerne dobbelt stemme. Jeg vil i øvrigt under udvalgsarbejdet bede om at få flere forhold i forbindelse med denne bestemmelse nærmere oplyst, f. eks. hvorfor det kun skal gælde for studieordninger og ikke f. eks. for ansættelse af undervisningsassistenter og for dispensationer. Jeg vil også gerne have noget at vide om fordelingen imellem heltids- og deltidsansatte lærere inden for de enkelte områder og organer.

Med hensyn til ministerens ønske om at få bemyndigelse til at oprette og nedlægge institutter er vi noget betænkelige, også selv om det i bemærkningerne står anført, at det kun skal gælde i særlige tilfælde og kun i forbindelse med landsplanmæssige over-

vejelser. Vi havde tværtimod hellere set, at ministeren også havde styrket den sagkyndige indflydelse i de organer, der direkte planlægger og leder forskningen, fremfor at fratage dem bemyndigelser. Det kan være betænkeligt, forekommer det os, at et flertal af forskere og lærere ved et institut kan komme i mindretal ved de afgørende beslutninger vedrørende forskningen.

Med hensyn til ændring af valgreglerne, så der bliver tale om en større mindretalsbeskyttelse, havde vi hellere set firpartiforslaget, der går ind for, at der altid gennemføres forholdstalsvalg, og som går ind for helt at afskaffe adgangen til at opdele de valgberettigede i repræsentationsområder. Ministerens forslag opererer stadig med restriktioner, der skal stadig samles stillerklæringer og underskrifter, og kun hvis et repræsentationsområde ikke er på 3 eller deleligt med 3, kan man blive fri for repræsentationsopdelingen.

Der er også ting i forbindelse med dette forslag, som vi ønsker nærmere belyst i udvalget, f. eks. om der ikke skulle være mulighed for at opnå en lettere adgang til at få forholdstalsvalg, og om det af ministeren fremsatte forslag om 3-delingen eller mindst 3 ikke vil kunne føre til, at de studerendes antal i konsistorium efterhånden vil gå ned fra 10 til 9 og i studienævnene fra 4 til 3. Så vil det jo gå ud over netop de mindretal, som vi skulle yde retfærdighed gennem ændring af styrelsesloven, for ofte vil det jo være sådan, at mindretalsrepræsentanten er valgt på det yderste mandat.

Det sidste punkt i ministerens forslag om en ændring af reglerne for tildeling af økonomisk støtte til de studerende, så den gøres afhængig af den repræsentation, som studenterorganisationerne har i konsistorium, kan vi kun være tilfredse med, for det svarer helt til det forslag, vi selv fremsatte sammen med de 3 andre partier, og det afskaffer den helt urimelige forskelsbehandling, der har været imellem de studerendes råd og andre studenterorganisationer.

Som jeg sagde det under første behandling af firpartiforslaget, er vi i det konservative folkeparti åbne over for andre forslag, altså også over for ministerens tanker. Derfor går vi ind for en grundig og positiv udvalgsbehandling i et forsøg på at komme frem til et resultat, der over ret og skel til

[Garda Møller.]

alle sider, både når det gælder det faglige, og når det gælder økonomien, og som institutionerne så forhåbentlig kan leve med, indtil der bliver kræfter til en endelig revision af styrelsesloven, for den tror jeg ikke vi kommer uden om på et eller andet tidspunkt.

Med hensyn til det af fremskridtspartiet fremsatte lovforslag, som jo er langt mere vidtgående, er det klart, at vi også vil se på det i udvalget, og jeg synes også, der fra folketingets talerstol skal lyde en tak for det meget udførlige materiale og den opstilling, vi har fået fra fremskridtspartiets side om de forskellige forslag og deres forhold til den gældende lov.

I fremsættelsestalen nævnes forslagene i korthed, men jeg må desværre sige, at vi ikke kan være slet så positive over for fremskridtspartiets forslag, som vi kan være det over for ministerens forslag. Vi er tvivlende over for forslaget om at ændre den numeriske fordeling i de kollegiale organer, således at de videnskabelige medarbejdere og lærernes repræsentationsandel sættes op med halvdelen af den nuværende, mens de studerendes samt TAPernes andel nedsættes tilsvarende. Hvis ikke man i hvert fald bibeholder antallet af de studerende, samtidig med at man sætter lærerantallet op, mener jeg, det kan føre til, at det igen bliver de studerendes mindretalsrepræsentanter, der kommer til at glide ud, stadig fordi de ofte er valgt på den sidste plads, og det mener jeg stadig væk ikke kan være meningen. På den anden side er der også det at sige til det, at hvis man får en større forsamling, kan man ødelægge noget af det, jeg kalder det parlamentariske ved det organ, ved at man tager en stadig større del af debatten væk.

Jeg ved godt, at debatterne ofte har været meget tidrøvende og lange inden for de forskellige organer. På den anden side mener jeg, der er noget sundt i en saglig og fornuftig debat, og det sker bedst ved, at repræsentationen er nogenlunde ligelig. Men det kan vi også se på i udvalget. Jeg mener også, det kræver en ændring af statutten, så det er vel nok et mere omstændeligt forslag.

Vi kan ikke gå ind for forslaget om at indskrænke uddannelsesinstitutionernes selvstyre ved at afskaffe valg af rektorer m. v. og overlade disse valg til undervisningsmini-

steren. Vi foretrækker demokratiske metoder fremfor bemyndigelser til ministre. Vi lever jo da i et demokratisk land og ikke i et folkedemokrati.

Med hensyn til forslaget om at trække ministeren mere ind i afgørelserne vedrørende forskningen skal jeg henvise til, hvad jeg sagde tidligere om styrkelsen af den sagkyndige indflydelse i de organer, der direkte planlægger og leder forskningen.

Om vi fra mit partis side vil gå med til at indsætte repræsentanter i de kollegiale organer, er jeg også meget tvivlende over for. Netop ved, som vi har gjort det, at gå ind for eksamen i folkeskolen og som et af adgangskriterierne ved de højere uddannelser mener vi at tilgodese elever og uddannelsessøgende mest.

Vi har ikke noget at indvende imod et samarbejde imellem erhvervslivet og uddannelsesinstitutionerne om behov og krav til struktur og indhold, således som jeg gav udtryk for det under behandlingen af forespørgslen vedrørende de videregående uddannelser i sidste måned.

Til sidst kun dette: forhåbentlig vil fremskridtspartiets meget vidtgående forslag ikke bevirke, at vi ikke kan blive færdige — selv om vi skal have en grundig udvalgsbehandling — så tidligt, at de ændringer, der skal ske, kan træde i kraft fra næste undervisningsår.

Morten Lange (SF):

Man skal formodentlig aldrig tro på miraklers varighed. Ved sidste styrelseslovs behandling skete der noget, som på forhånd nok kunne anses for mirakuløst, nemlig at der blev opnået en meget bred enighed om lovens formulering, hvilket jeg for mit eget vedkommende må sige at jeg hilste med tilfredshed, for det betød dog nogen stabilisering af denne lov. Men jeg bemærkede mig specielt, at den daværende ordfører for venstre, hr. Enggaard, i udvalget stærkt understregede, at betingelsen for denne enighed naturligvis så var en borgfred om loven, så den kunne leve i fred i en 5-årig periode. Dette var overordentlig eftertænksomt og klogt, og jeg vil gerne endnu en gang give hr. Enggaard mine komplimenter for hans klogskab dengang, men det har det med klogskab som med mirakler, at det somme tider ikke er det, man kalder hardware. De

[Morten Lango.]

kan ikke altid holde til belastninger. Dette er bekymrende, for det burde man selvfølgelig kunne i et folketing.

Dette gælder i ganske særlig grad, når man vil lovgive for dynamiske institutioner som universiteter o. lign., hvor der med en foranledning, som nogle kan synes at ville, kan ske betydelige forstyrrelser i arbejdet, men som altså sker, og hvor vi må sige, at selv om vi vedtog styrelsesloven, så har disse forstyrrelser i arbejdet været væsentlig mere afslappede og overskuelige, end man måske kunne have ventet, hvis man husker tilbage til de sene 1960ere.

Sagen har jo ellers været indviklet nok, for der har været meget store problemer med udfyldning af styrelseslovens forskellige bestemmelser på universiteterne og ikke mindst i det nyoprettede direktorat, og jeg skal da ikke undlade at notere, at mange af de vigtige udfyldningsbestemmelser mangler vi stadig væk, så at universiteterne må administrere i tillid til lov og til bekendtgørelser, som stammer fra før styrelseslovens tid, og derfor unægtelig har betydelige vanskeligheder.

På trods af alt dette synes der overalt at være en fremadskridende udvikling i retning af stabilisering af styrelseslovens bestemmelser og en fremadskridende udfyldning af dem, som jeg synes der havde været al mulig god grund til at afvente med den ro, som folketinget i sin tid lyste over forestillingen.

Det skal naturligvis ikke skjules, at under dette arbejde er der overalt ved de højere læreanstalter bemærket adskillige træk i lovgivningen, som i givet fald kunne trænge til at blive ændret, men jeg er også sikker på, at dette erfaringsgrundlag ikke er tilstrækkeligt endnu til, at man kan nå frem til fornuftige og velafbalancerede forslag.

Der er især to områder, som efter min opfattelse trænger til overvejelse. Det ene er forskningsstyringen, som på mange mærkelige måder egentlig er forsvundet ud af styrelsesloven eller da næsten. Og det andet er en vurdering af, om det tostrengede system, styrelsesloven i øvrigt bygger på, eventuelt skulle være trestrengt for at skaffe plads til forskningen, om det skulle være delt op på en anden måde. Det mener jeg simpelt hen ikke vi har erfaring nok til i dag at

kunne bedømme, det mener man ikke ude på institutionerne, hvor der er talrige, men aldeles ikke overensstemmende ønsker, men det er man åbenbart sikker på at man vil være i stand til at finde ud af i dette høje folketing, og her må jeg indrømme, at jeg skal helt tage troen væk på, at det er noget, vi på enkel vis kan forhandle os til rette om i løbet af en kort periode. Dertil findes der intet afbalanceret grundlag.

Jeg skal med det samme komme med min konklusion, som jeg vil anbefale dette ting at henlægge i forslagene, der er fremsat, med den værdi, de måtte have. Jeg mener, at hvert bidrag må betragtes som et bidrag til debatten i stedet for at tage det forslag, som fru Lone Dybkjær nys fremsatte, op om at nedsætte et lille udvalg, som sammen med repræsentanter for læreanstalterne giver sig til at se på indvundne erfaringer og finder frem til de strukturændringer, som på den baggrund måtte være nødvendige. Dette vil være ganske i stil med den borgfredsftale, vi traf; derudover vil det være fornuftigt, og derudover er det, hvad hver eneste læreanstalt formodentlig vil synes er den rigtigste udgang på sagen, og dette skulle jo dog spille en vis rolle i bedømmelsen af, hvad der er rigtigt og klogt i denne forbindelse. Jeg er næsten helt sikker på, at dette folketing er så lidt interesseret i at skabe ufred på universiteterne, at det nok i den sidste ende bliver udgangen på det. Så kan man da i hvert fald ikke frakende mig en sund optimisme.

Men jeg må indrømme, at når jeg så har set på det, der er forelagt for os, så får jeg min optimisme, som jeg just udtrykte den, yderligere styrket, for der er ikke føde til nogen som helst fornuftig udvikling i det forslag, ministeren har lagt frem. Noget af det kan vel siges at være relativt ligegyldigt, og så er det altså også unødvendigt. Jeg anser specielt forslaget om oprettelse af institutter for at være en af den slags nydelige paragraffer, som ministre kan glæde sig over, hvis vel at mærke ministeren ikke er institutgartner og ved, hvordan sådan noget gror op. Noget af det værste, man kan lave, er sådan at gå ud på pløjemarken og lave et institut, der ikke er velkomment, det skal nok blomstre og blive en stor succes. De rent institutgartnerimæssige synspunkter er altså ikke tilgodeset, sådan gøres det rent

[Morten Lange.]

faktisk ikke, og hvis ministeren bare vil lade være med at gøre det, så gør det ikke noget, det står i loven; man skal så bare huske, at det skal altså ikke bruges, og følgelig kan vi lade være med at sætte det ind.

Der er altså efter min opfattelse, hvad angår det første punkt, en ganske betydelig uklarhed over kompetencefordelingen i forbindelse med studieplanernes udfærdigelse. Det vil være noget, som man skulle granske temmelig meget i, før man fik klarhed over det. Det er højst sandsynligt, at man skulle gøre det anderledes især nu, hvor vi har så frygtelig mange højere læreanstalter, der overlapper hinanden. Men blot at udstede fuldmagt til, at ministeren kan gøre et eller andet, løser ingen problemer, det giver ingen styringsregler, det giver blot håbet om, at ministeren til hver en tid vil have en god idé, og den skal så formodentlig som andre gode ideer lutres ved en demokratisk proces, som jo knebtes er forudset her.

De to første sager har altså ikke det store perspektiv i sig, og der er ikke skygge af grund til at tro, at det er sådan foranlediget, at ministeren har stillet forslaget.

Så kommer der disse ulykkelige mindretalsbeskyttelser. Jeg har fornemmelsen af, at dette folketing gør alt, hvad det kan for at polarisere de studerendes valg til de forskellige styrende organer ved næsten at pålægge dem en lov om, at de skal arrangere sig i mere eller mindre politiske grupper. Det har aldrig været styrelseslovens idé. Det hænder rundt omkring, det er da klart, og man gør alt, hvad man orker, lovgivningsmæssigt, for at gøre det mere så. Og dette forslag, som er en mindretalsbeskyttelse bygget oven på én, som i forvejen efter min mening var ekstrem med de særlige mandatfordelingsregler, den havde, vil naturligvis fremme mulighederne for en polarisering blandt de studerende. Jeg kan ikke rigtig forestille mig, at det er noget varmt ønske hos ministeren, men det vil det.

Det mærkelige ved det er, at så overser ministeren åbenbart ganske det, som jeg anser for at være af langt større betydning, nemlig at der bortset fra en eventuel polarisering blandt de studerende, blandt de forskellige fag, der skal vælge til de forskellige ledende organer, er ganske glimrende og udmærkede faglige årsager til opdeling i repræ-

sentationsområder, og nu har vi altså fået os lagt til rette rundt omkring efter, at det skal være to. All right, det har ladet sig gøre de fleste steder, selv om det kunne være besværligt, men nu skal det altså være 3. Det er for nærliggende en vittighed, når jeg siger, at det er trekantet, for det er det. Det er simpelt hen at genere lærernes repræsentationsmuligheder på en måde, som ministeren sikkert ikke har tænkt på, men som altså er konklusionen. Jeg tror, det er langt mere vidtgående så, og jeg er helt sikker på, at de studerendes organisationer nok skal finde frem til interessante måder at omgå den trepattede gris på, hvis den bliver institueret. De omgik den forrige, denne her kan og omgås. Lad os dog glemme den paragraf, som jeg går ud fra er sat ind for at genere lærernes fornuftige dispositioner.

Og så kommer altså denne vidunderlige paragraf derefter om pengene, som jeg nok må sige helt overser den kendsgerning, at enhver højere læreanstalt igennem lange tider har haft et studenterråd, som har en lang række funktioner. Nu giver man nøjagtig samme støtte til en hvilken som helst politisk konstellation, der måtte opstå, hvis den ellers bliver valgt. Jeg forstår ikke, at et parti og en regering, som er udgået af noget, som har med fagbevægelse at gøre, nogen sinde kan fremsætte et forslag af den art. Hvis det er kendt i Landsorganisationen, så vil de i hvert fald forvente, at der ikke kommer tilsvarende konsekvenser inden for deres område — så har jeg vist sagt det særdeles blidt.

Endelig spørgsmålet om at give dobbelt stemmeret til lærere i studienævnene. Dette er særdeles letsindigt, dette er udemokratisk, det er nok en af de ringeste måder man kunne lave ændringer på.

Jeg skal med alle disse venlige bemærkninger håbe, at dette lovforslag vil få den skæbne, jeg tilsagde det, og blive en provokation til en saglig behandling af dette vigtige spørgsmål og ikke til en serie af overilede forslag.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Styrelsesloven skal ændres, det er det væsentlige og vigtigste for kristeligt folkeparti. Vi har hørt i dag fra tidligere ordførere, at man, da man vedtog den styrelseslov, vi har nu, havde opnået enighed om den, og derfor

[Inger Stilling Pedersen.]

skulle det være så godt. Man kan også komme til et andet resultat og se, at en ting ikke fungerer.

Kristeligt folkeparti har hele tiden været klar over, at der måtte ske en ændring, men det er først nu, der ligesom er forståelse for det. Vi er medforslagsstillere til det forslag, som vi behandlede for kort tid siden, og da havde vi jo diskussion om styrelsesloven, så jeg skal ganske kort i dag kommentere de lovforslag, vi har fremme, ministerens og fremskridtspartiets. Vi mener, at det, vi skal gøre nu, er at få alle de forslag, der ligger, i udvalget og så prøve på at gå ind i en drøftelse og få lavet en styrelseslov, der kan blive så god som overhovedet muligt.

Det, der er vigtigt for os, er at sikre, at lærerne får større indflydelse, at vi styrker det faglige niveau, og at vi får ansættelserne op i konsistorium.

Vi mener også angående valg til studenternes styrende organer, at forholdstalsvalgmåden må være det vigtigste dér.

Fremskridtspartiets lovforslag er nok lidt for vidtgående, det sikrer ikke universiteternes selvstændighed, men ellers synes vi, der er mange gode ting i det, så vi vil også gå ind i en positiv udvalgsbehandling af det.

Freddy Madsen (DKP):

Nu har vi efterhånden nogle gange inden for det sidste års tid diskuteret styrelsesloven, og jeg skal ikke udførligt komme ind på de standpunkter, jeg har fremført ved de lejligheder, fordi det forekommer overflødigt at de gentages, men i stedet for beskæftige mig med det nye, som er kommet frem siden. Her viser det sig jo igen, hvad jeg også har påpeget i de tidligere debatter, at den kritik, som fremføres, er overordentlig svagt begrundet. Nu har vi igen fået en række tilkendegivelser fra store og betydende uddannelsessteder, hvor man klart siger, at styrelsesloven i det store og hele fungerer efter sin hensigt, at der måske kan være problemer, men at man fraråder, at der inden for den nærmeste fremtid ændres på den, fordi man skal have flere erfaringer, før man kan se, om der skulle være eventuelle svagheder i den. Jeg ved godt, at der er nogle enkelte professorer, som jævnlig også sender breve til folketinget og beklager sig, men det er vel ikke uforståeligt, eftersom denne styrel-

seslov på en række områder har brudt med det professorvælde, vi havde tidligere, og at folk, som i nogen grad lever i fortiden, har svært ved at følge med i nutiden, er ikke noget, som er ukendt, heller ikke på andre områder.

Det, man har fremført ved flere lejligheder, er omsorgen for det faglige niveau. Man har stadig væk ikke — og det har jeg efterlyst i alle de debatter, vi har haft — kunnet fremføre noget egentligt bevis for, at styrelsesloven skulle have medført en sænkning af det faglige niveau. Som eksempler er det i reglen forholdene ved en række humanistiske fag, man henviser til, men der kunne jo være en række andre årsager til, at der måske er vanskeligheder med det faglige niveau netop på det humanistiske område.

Lad mig som eksempel nævne, at vi på nuværende tidspunkt ved det humanistiske fakultet ved Århus universitet har en studenter/lærer-ratio på 30, medens den gennemsnitlig ved de øvrige universiteter ligger på 15 og for de øvrige videregående uddannelser på 8. Når man på den måde udsulter uddannelserne, kan man godt komme og jamre over, at det faglige niveau er faldet, men så skal man bare ikke give styrelsesloven skylden, for den er uden andel på det område.

Det er også i denne sag, som jeg tidligere har sagt, meget beklageligt, at socialdemokratiet skrider for det borgerlige pres, og man kan jo godt pynte på det, som den socialdemokratiske ordfører, og sige, at det, man vil gøre er at rette op på visse skæve forhold. Men heller ikke fra den side bliver det nævnt, hvori de skæve forhold består, og det skal jo kun dække over, at man faktisk giver efter.

Så til ministerens lovforslag. Det er da rigtigt, som hr. Morten Lange siger, at dette med at skabe nye institutter er en helt anden sag end den, som er forudset her. Jeg tror heller ikke, det så meget drejer sig om oprettelse af nye institutter, men jeg kunne derimod også med den nedskæring, som finder sted inden for hele uddannelsesområdet, forestille mig, at det drejede sig om nedlægelse af institutter. Dér har man nok større evner i retning af at få det til at fungere, og derfor er det meget betænkeligt, at der kommer en sådan bestemmelse ind, hvor det må være universiteterne, der selv afgør den sag.

[Freddy Madsen.]

Så vil jeg godt sige om den stemmeform, man nu vælger, at det er dog vistnok det mærkværdigste, vi nogen sinde har oplevet. Der har eksisteret mange mærkværdige former for at afgive stemmer både historisk og i nutiden, og der gør det stadig. Det har været sådan, at folk skulle have foden under eget bord for at afgive deres stemme. Vi har aktieselskaberne, hvor man stemmer på manges vegne i kraft af sine penge osv. Men det her med 2 stemmer til én mand, det er vist aldrig set før hverken i dansk organisationsliv eller noget andet sted. Det er muligt, at det er, men så vil jeg gerne belæres om det.

Jeg ved ikke, om det er almindeligt, at man stemmer i disse forskellige organer ved håndsoprækning, men man kan så forestille sig, at det skal foregå på den måde, at lærerne skal række to hænder i vejret, når der skal stemmes.

Jeg vil godt høre, om der så skulle komme et cirkulære om, at i den slags situationer skulle studenterne, hvis de stemte sammen med lærerne, række højre hånd i vejret, mens de, hvis de stemmer imod, skulle række venstre hånd i vejret. Det er meget rart at få det helt på det klare, hvordan denne mærkværdighed, som man her vil indføre, skal bringes til at fungere. Det er klart, at det vil skabe overordentlig svære problemer. Det ligger jo også i indstillingerne fra en række af de læreanstalter, som har udtalt sig, at hvis ikke man har haft problemerne, så skal man nok få dem, hvis man går over til den slags mærkværdigheder.

Og så er der spørgsmålet om valgbestemmelser og om tilskud. Der tales så meget om, at man vil politiseringen ved læreanstalterne til livs. Ja men det, der er tale om her, er jo netop, at man vil politisere tingene. For det, der er sagen, er jo, at studenterådene, sådan som de fremtræder, uanset om man bryder sig om deres faglige politiske linje eller ej, er studenternes faglige organisationer, som varetager deres interesser, ikke bare i spørgsmålet om faglige og politiske spørgsmål, men først og fremmest i en række studiemæssige og en række sociale spørgsmål, som er ganske afgørende. Det er derfor, der har været enighed om at bevilge disse faglige organisationer tilskud til at

udføre deres arbejde, og det er dér, man nu afgørende vil sætte ind, for at splittelsesorganisationer kan få større fodfæste, end de har i øjeblikket, på et ganske uberettiget grundlag. Jeg finder det overordentlig forbløffende, at socialdemokratiet med hele den debat, som har stået i denne sal også om organisationsproblemer på en anden led, kan komme og fremsætte et forslag, som faktisk er med til på et andet område at godkende noget, som man ellers med rette er modstander af.

Og så blot til slut om fremskridtspartiets forslag: det har vi også tidligere set, om end i en lidt anden form. Det er klart, at med den holdning, vi har til styrelsesloven i almindelighed, kan vi absolut ikke acceptere dette forslag.

Erhard Jakobsen (CD):

I modsætning til den lidet troende hr. Morten Lange er jeg begyndt at tro på mirakler. Når jeg tænker på den nærmest hånlige afvisning, som centrum-demokraternes ordfører, Ingolf Knudsen, fik, da han for ikke så forfærdelig mange måneder siden rejste tanker som dem, der nu ligger i undervisningsministerens forslag, kan jeg kun begynde at tro på, at der altså er gode kræfter, der virker forskellige steder i samfundet, også uden for folketinget.

Nu ser det ganske klart ud til, at der er overvejende flertal for ret stærke beslutninger, det kan man vist roligt sige. Når jeg tænker på, hvordan et af vore udmærkede tidligere medlemmer, „den onde Helge“, blev betegnet og blev besvoret i sin tid for det, han lavede, så må jeg rigtignok sige, at efter det, der nu sker, kan man kun gisne om, hvilke betegnelser der vil blive brugt om den nuværende undervisningsminister. Jeg tror bare, at det gør mindre indtryk i offentligheden i dag, end det gjorde dengang. Det eneste, man kan beklage, er, at der er spildt kostbar tid. Sagen kunne have været klaret nøjagtig lige så godt for halvandet år siden som nu. Der er ikke kommet noget nyt frem, som de folk, der vidste besked, ikke vidste allerede dengang. Sagen står i dag, akkurat som den stod for halvandet år siden. Man nægtede bare at tage kendsgerningerne til efterretning, man nægtede at lytte til de folk, der ikke bare udsprede rygter, men dokumenterede, hvad de sagde.

[Erhard Jakobsen.]

Jeg står i dag med et eksempel — og det er for øvrigt netop fra et institut fra det område, som den kommunistiske ordfører talte om — og når jeg kigger ned over, hvad man ved Århus universitet bruger 25.000 kostbare kroner på, at udsende noget om noget, man kalder tværfaglig undervisning, tværfaglig læseplan, bevar mig da vel! Det er jo politiske studiekredse fra ende til anden. Det er den slags ting, vi behandlede i DSU, da jeg var 16-17 år, uden at få statstilskud til det i nævneværdigt omfang. Det ser også ud til at være nogenlunde på det niveau. Det er i hvert fald de samme emner om kvindens plads i det borgerlige samfund, og jeg ved ikke hvad. En lang række politiske udtryk, der gives en videnskabelig behandling, tror man. Man har nægtet at udsende de officielle ting, det var der ikke penge til, det, der var brug for, oversigt over de fag, der skal undervises i, var der ikke råd til at sende ud. I stedet for bruger man 25.000 kr. til en tryksag som den, der er sendt ud dér. Netop den understreger for mig betydningen af, at de 4 partier må stå fast på, at centralstudienævnene skal nedlægges. Det kan ikke laves bare ved at give nogle mere vægt. Centralstudienævnernes funktion skal væk, og som forslaget lyder på, skal det overdrages til de i § 12 nævnte, og det er jo fakultetsrådene, fagrådene. Det må de 4 partier stå fast på, det mener jeg helt bestemt. Dér må vi ikke give køb.

Jeg tror også, vi må holde fast ved ubetinget forholdstalsvalg. Jeg tror slet ikke, vi må give køb dér. Jeg kunne tænke mig, at man i udvalget overvejede muligheden af at give studenternes indflydelse vægt efter, hvor mange der deltog i afstemningen. Det er vel temmelig urimeligt, at en fjerdedel eller 20 pct. eller noget i den retning skal optræde på alle studerendes vegne. Jeg ved ikke, om man i udvalget kan finde ud af det, men der ville være noget, der talte for, at man gjorde, som man jo i mange år gjorde i fagbevægelsen: hvis ikke der var tilstrækkelig mange, der stemte, så var det kompetente forsamlinger, der i stedet for supplerede op. Jeg beder om, at man i udvalget kigger på det, for der er noget, der taler for, at man kunne gøre noget lignende her med rimelighed. Mit parti vil også senere i forbindelse med et forslag om ændring

af folkeskolens styrelseslov komme med noget lignende, nemlig at forældreindflydelsen skal være der, men den skal være i forhold til den interesse, forældrene viser for at deltage i deres børns anliggender.

Jeg må meget, meget stærkt advare imod forslaget fra fru Lone Dybkjær, også fordi man derved kan forsinke tingene yderligere, og der er spildt tid nok. Og hvem er det så, man skal tale med? Institutionerne. Hvem er det? Det bliver de vist ikke nemt enige om i institutionerne. Der er vist mange, der skal tale med, hvis man skal tale med institutionerne. Det er jo ikke én mand, det drejer sig om, nej, det er formentlig et helt kollegium af alle mulige, man skal have med i det. Den ene kan vel ikke udtale sig, før han har hørt dem alle, både den ene og den anden slags ansatte og studerende osv. Det betragter jeg som tidsspilde på et tidspunkt, hvor man udmærket ved, hvad denne sag drejer sig om.

Det er en meget, meget vigtig sag. Det er også vigtigt, at fremskridtspartiets indgående behandling af sagen bliver gjort til genstand for omhyggelig undersøgelse i udvalget. Jeg opfatter det sådan, at de fire partiers forslag er minimum, og hvis man derudover kan drage nogle af fremskridtspartiets forslag med ind i det, så så jeg det i hvert fald meget, meget gerne.

Denne sag har betydning langt ud over det universitets- og uddannelsesmæssige. Alt det, der er sket på de højere læreanstalters område, er et udslag af en politisk bølge, der gik over hele Europa i slutningen af 1960'erne. Den havde virkning på en hel række områder, fordi der ikke var borgerlig modstand. Svage borgerlige politikere turde ikke rejse sig op og sige nej til alt det, der fandt sted, og det lider vi under i dag. Derfor er det dobbelt vigtigt at få fastslået, at i dette folketing er der ikke længere baggrund for at opretholde tilstande som dem, der blev skabt i slutningen af 1960'erne.

Det, flertallet i dette folketing nu må vise så tydeligt, at ingen tager fejl, er, at hovedsigtet og hovedhensigten er at gavne de studerende. Derom skal ingen være i tvivl, det er det saglige og det vigtigste, men ingen politiker kan vel undlade at glæde sig over, at bølgen vender, og at vi på dette område kan få en af de værste pæle ud af kødet, som det med et helt misforstået ord benævnte

[Erhard Jakobsen.]

ungdomsoprør og studenteroprør drev ind i 1960'erne uden at møde nogen nævneværdig modstand.

Wilhelm (VS):

Da vores ordfører er forhindret i at være til stede, skal jeg kommentere de to lovforslag på VS' vegne.

Først kort om fremskridtspartiets lovforslag: det er jo stort set en gentagelse af det, vi så i sidste samling, så dér skal jeg nøjes med at henvise til det, mit partis ordfører sagde ved den lejlighed.

Om regeringsforslaget: det er vel rigtigt, som det er sagt af hr. Morten Lange, at man ikke har kunnet holde til presset; men jeg vil da godt sige med det samme, at vi opfatter det ikke bare som en taktisk afbøjning fra socialdemokratiets side. Man gør det nu så konsekvent, at det må betragtes som en selvvalgt ideologisk fallit. Man bøjer af på det kulturelle område og bilder måske sig selv ind, at det gør man for at smide nogle lunser ud, så man kan forsvare det sociale, det uddannelsesmæssige område, retstilstandene på arbejdsmarkedet osv. osv. Men man bøjer jo også af på det sociale, på det uddannelsesmæssige område, på retstilstandene på arbejdsmarkedet, så det er over hele feltet, der er tale om at smide lunser ud, og så tåbelig var man selvfølgelig ikke, hvis det var taktik, der var tale om.

Der er altså også tale om med et forslag som dette at forfølge sine egne mål, den socialdemokratiske centralisering og den indholdsstyring, som man er interesseret i at lave af de videregående uddannelser, og det sker så i ly af det borgerlige pres. Det fremgår jo tydeligt af begrundelserne, bemærkningerne, hvor der ikke er ét ord om den hetz, der har været, og som i alt væsentligt bundet i ingenting, men derimod i og for sig er en spillop til den borgerlige hetz ved at tale om uroen på disse uddannelsesinstitutioner osv., til trods for at den nøgne kendsgerning jo nok er meget tættere på det, hr. Morten Lange sagde, at der i virkeligheden efter styrelsesloven har været betydelig mere arbejdsro på universiteterne, end der var i de foregående 5 år.

Til de konkrete punkter i regeringsforslaget vil jeg sige om nr. 1, at det repræsenterer en tendens til at forskyde den reelle

kompetence fra institutionerne til ministeriet, assisteret af de nye faglige udvalg. Det er det samme, man med hårdere hånd har lavet i tilfældet RUC, men det er jo ikke det eneste tilfælde. Der er også allerede, om end nogle ikke har opfattet det, sket noget med den samme tendens ved sociologistudiet i København, hvor man er blevet belejret med et såkaldt studieplansudvalg med afdelingsrepræsentanter, der viste sig at være såkaldte kolleger fra andre institutioner, som skulle rådgive ministeriet om, hvordan disse regler skulle fastsættes. Altså på kanten af den styrelseslov, som dog stadig væk formelt gælder, og som et flertal i dette ting har vedtaget.

Om nr. 2 gælder stort set det samme. Det repræsenterer en centraliseringstendens, hvad den faglige styring angår. Men jeg vil sige også om det, at hvis det var anskuet ud fra en undervisningssituation eller en integreret undervisnings- og forskningsinstitution, som de højere læreanstalter hidtil har været, så kan enhver se det forrykte i det. Hvis der skal lægges nogen som helst form for hensigtsmæssighed i sådan noget som dette forslag, så kan det kun forstås som institutter, der er løsgjort fra enhver organisk forbindelse med undervisningsinstitutionen. Og hvad vil det sige? Det vil sige institutter, som forfølger helt andre mål og efter al sandsynlighed følger mål, som snarere er bestemt af erhvervslivet og den udgave af samfundet, end det er bestemt af de samfundsmålede ting, som selvfølgelig vil blive institutternes rettesnor, i og med at de har forbindelsen med undervisningssituationen. Jeg tror ikke, det er tilfældigt og halet ud af nogen sammenhæng, at dette forslag ser ud, som det gør.

Forslaget i nr. 3 har man jo talt om på forskellig vis her. Man har sagt, at man har tilsluttet sig en forholdstalsvalgmåde, men hvad er det for noget sludder? Man har hele tiden haft en forholdstalsvalgmåde. Det, man tilslutter sig, er en konstrueret valgmåde, som i endnu højere grad, end det allerede er tilfældet, forsøger at favorisere mindretalsgrupperinger. Der er ikke tale om at sikre dem en ligelig repræsentation. Der gives ikke ét eneste tilfælde med den nuværende formulering af dette punkt i styrelsesloven, hvor mindretalsgrupperinger ikke har fået en ligelig repræsentation. Der gives der-

[Wilhjelm.]

imod — og det er rigtigt, som der står i ministerens bemærkninger — nogle tilfælde, hvor flertalsgrupperne ved disse andre mønstre har sørget for, at mindretallene ikke fik overrepræsentation, og det er det, man nu vil forhindre. Nu vil man sikre — og det fremgår direkte og ret åbenhjertigt af ministerens bemærkninger til forslaget, med tal eksemplet osv. — at der kan opnås en overrepræsentation fra mindretallenes side.

Det dér kan man selvfølgelig altid diskutere, men det kan jo ikke diskuteres løsrevet fra en politisk sammenhæng, hvor enhver ved, at disse mindretal, som her skal favoriseres, er de såkaldte moderate studenter, det er de borgerlige mindretal, hvor ingen havde kvababbelser for 10, 15, 20 år siden, da disse — nu mindretal — faktisk sad på det hele, og hvor der ikke var nogen som helst hensigt med hensyn til at give de daværende mindretal, de progressive studenter, nogen som helst repræsentation.

Jeg synes, det fremgik ret tydeligt af det konservative folkepartis ordførers bemærkninger om dette, at hvis man havde kunnet finde en valgmetode, som sørgede for, at studenterflertallet ikke blev repræsenteret, men samtidig sikrede studentermindretallet, så ville man med kyshånd have taget den. Det var en æggedans, den konservative ordfører dansede heroppefra, med dette problem, at man jo endelig måtte sikre en repræsentation for studentermindretallene, samtidig med at det drejede sig om at nedskære repræsentationen for studenterne som helhed, og det vil altså primært sige for studenterflertallene.

Jeg skal ikke gøre bemærkninger til nr. 4, men derimod til nr. 5 om valgmetoder, stemmeafgivning osv. Dér er det jo værd at erindre sig, at den gamle argumentation på fifty-fifty ratio jo netop gik på, at hvis der var en køren sagerne op de to grupper imellem, så ville det bedst mulige grundlag for at sikre en reel forhandling være, at der var stemmelighed. I øvrigt har den dér fifty-fifty ratio jo faktisk betydet, at en lærergruppe ville kunne opnå status quo, hvis den stemte en bloc, at det altså var det etablerede, det bestående, der blev bevaret, hvis der var stemmelighed, men det er altså ikke længere nok. Og den gamle argumentation, der gik på, at det ville være det bedste

grundlag for en reel forhandling, hvis gruppernes relative størrelse var sådan, at en virkelig skarp uenighed gav sig udslag i stemmelighed, har man altså nu fuldstændig forladt.

Om dette mærkelige stemmeprincip, som der er sagt forskelligt om her, vil jeg sige, at det jo i virkeligheden er den samme hensigt, der forfølges i fremskridtspartiets, i de fire borgerlige partiers og nu i regeringens forslag, nemlig at reducere de studerendes, og det vil først og fremmest sige de progressive studerendes, indflydelse på undervisningen. Det, der er sket, er, at de studerende har brugt den lovlige indflydelse, man har givet dem, til at forsøge at gøre studierne mere samfundskritiske. Når det så har vist sig efter et par år, at de studerende faktisk bruger den ret, man har givet dem, ja, så er det klart, at så må demokratiet omdefineres, og det er det, de seks partier er i fuld gang med, hver på deres ikke særlig forskellige måde.

Det er ikke noget fuldstændigt nyt princip, det her. I den amerikanske uafhængighedserklæring, som vi lærer i skolen var den, der formulerede lighedsprincippet med, at alle mennesker er født lige, var det alligevel så som så, for der var jo altså også bestemmelsen om, at det ikke gjaldt neger-slaverne. De talte 3/5, altså 60 pct., men dog immervæk mere end den socialdemokratiske undervisningsminister vil lade studenterne tælle, de 50 pct. Der var bare den yderligere forskel, at det ikke var neger-slaverne selv, der brugte deres 60 pct. stemme. Det var deres ejer, der brugte den, og det kan måske være den næste fidus til undervisningsministeren, hvis det her heller ikke slår til.

Vi kan også holde os til det hjemlige og sige: det er over hundrede år siden, man med andelsbevægelsen fik afskaffet det princip, at man stemte efter hoveder, og gik over til det princip, at man skulle stemme efter hoveder. Det, man nu gør, er i virkeligheden, at man på universiteterne vender tilbage til det princip, der blev fjernet, rimeligvis for over hundrede år siden, at man stemmer efter hoveder — efter lærernes hoveder altså.

Om det sidste forslag under nr. 6 vil jeg sige, at det selvfølgelig ikke er den socialdemokratiske undervisningsminister ubekendt, at det, det drejer sig om, er, at de moderate studenter er ved at opbygge en

[Wilhelm.]

konkurrerende landsorganisation, og at det netop er på konsistorieplan, de er stærkest, mens de ikke er særlig stærke, når det drejer sig om de steder, hvor det egentlige studenterfaglige arbejde gøres, nemlig på det faglige niveau i studienævnsrepræsentationerne. Derfor kan jeg heller ikke opfatte det som nogen tilfældighed, at man lige præcis har valgt fordelingsstallene fra konsistorievalgene som de tal, som skal bruges, når man fordeler midler.

Jeg vil sige som hr. Morten Lange, at det er fantastisk at opleve den socialdemokratiske regering ty til principper her, som både stemmemæssigt og tilskudsfordelmæssigt og hvad angår organisationsfrihed og hele den dér problemstilling er lige præcis på tværs af de principper, man ellers burde forsvare, når det drejede sig om faglige organisationer.

Halvgaard (FP):

Jeg vil gerne først takke for de positive tilkendegivelser, der fra visse sider er givet udtryk for om fremskridtspartiets lovforslag.

Hr. Jens Kristian Hansen kritiserede nærmest vort forslag, fordi det bar præg af at være et stykke ekspertarbejde. Jeg vil i den forbindelse inderligt ønske, at hr. Jens Kristian Hansens parti i langt højere grad ville drage eksperter ind i de lovforslag, der kommer fra den side. Så blev de nok mere fornuftige, og så var det heller ikke nødvendigt med de stadige lovændringer, som vi er udsat for her i folketinget.

Det samme gælder den styrelseslov, som vi behandler i dag, og som blev vedtaget i 1973, et halvt år før fremskridtspartiets indtræden i det høje ting. Det var en kompromisløsning, og det har gang på gang vist sig, at kompromiser i lovgivningsarbejdet er utilfredsstillende i praksis, og det er den gældende styrelseslov også et tydeligt bevis på. Senest har vi set dens utilstrækkelighed i forbindelse med RUC, men også ved landets øvrige højere uddannelsesinstitutioner har loven givet anledning til problemer, således at et flertal herinde i dag må erkende, at loven bør ændres på væsentlige områder.

I den anledning har vi i dag første behandling af to forslag til lov om ændring af styrelsesloven. For det første fremskridts-

partiets omfattende og gennemgribende 37 punkts forslag, og for det andet et mere beskedent og begrænset 6 punkts forslag fra undervisningsministeren.

Det væsentligste punkt i undervisningsministerens lovforslag er vel nok den fantasifulde idé om at tillægge lærerrepræsentanterne, såvel i centralstudienævn som i de faglige studienævn, dobbelt stemme ved afstemninger om de i § 14, stk. 4, omhandlede sager. Det lyder jo på overfladen meget godt, og jeg skal da her ønske ministeren til lykke med dette glansnummer, som nok skal få tilslutning fra den kreds, der ikke behøver eller prøver på at gå i dybden og analysere problemerne omkring administrationen af dette forslag.

Fremskridtspartiet vil helt klart afvise dette forslag om ændring, da vi har fået oplysning om, at det vil være særdeles svært at fastslå, hvilke studienævnsager der hører ind under § 14, stk. 4. Heraf følger naturligvis, at de studerendes repræsentanter i studienævnene nok, hvis dette forslag virkelig skulle blive gennemført, gennem lange, endeløse procedurediskussioner vil gøre et stort nummer ud af at procedere for, at diverse sager ikke henhører under § 14, stk. 4.

Med disse ord vil jeg bevæge mig bort fra ministerens noget tandløse lovforslag og hen til det, der virkelig er bid i, nemlig mit partis, fremskridtspartiets styrelseslovforslag.

Som det fremgår af lovforslagets tekst og de dertil knyttede bemærkninger, har vi i høj grad bestræbt os på at harmonisere den nugældende styrelseslov med tilsvarende lovgivning i andre vesteuropæiske lande. Vi foreslår således de studerendes og de teknisk-administrative medarbejderes repræsentationsandele i de kollegiale organer nedsat til det halve og de videnskabelige medarbejderes og læreres sat tilsvarende op, bl. a. på baggrund af vor viden om, at ingen af vore vesteuropæiske allierede har givet de studerende og teknisk-administrative medarbejdere så høje repræsentationsandele, som er fastsat i den gældende styrelseslov her i Danmark.

Jeg skal i denne forbindelse benytte lejligheden til at henvise til rapporten fra 1975 fra Europarådets komité, som undervisningsudvalget har modtaget her den 7. november. Jeg vil gerne citere fra side 8 i denne rapport, der handler om studenterdel-

[Halvgaard.]

tagelsen i bl. a. styrelsen af de højere uddannelsesinstitutioner i Europarådets medlemsstater:

„Filosofien bag fifty-fifty fordelingen af pladserne mellem lærer- og studenterrepræsentanter var, at lærerne og de studerende var to homogene grupper med modsatte interesser. Resultater, der måtte være tilfredsstillende for begge parter, ville ikke kunne opnås, før generel enighed var opnået gennem et „palaverdemokrati“, dvs. gennem intensive diskussioner og kompromiser.

Denne filosofi er blevet forkastet af lovgivningsmagten og universitetsautoriteterne. Det eneste eksempel på et beslutningstagende organ, hvor både lærere og studenter er repræsenteret på en fifty-fifty basis, er de danske studienævn.“

Vi foreslår endvidere, at undervisningsministeren kan indsætte erhvervs- og organisationsrepræsentanter i de kollegiale organer, med henvisning til, at selv et land som Sverige har indset det rigtige i at indføre en sådan ordning. Det er naturligvis en ordning, som bør bygges op over nogle år, og til f. eks. fru Tove Nielsen kan jeg oplyse, at dette er baggrunden for, at vi har formuleret reglen så generel og fleksibel som vel muligt.

Med hensyn til kompetenceomlægningerne mellem studienævn og fakultetsråd er vi i fremskridtspartiet af den overbevisning, at VCQM-partiets forslag til folketingsbeslutning, som var til en heldigvis kort første behandling her i tinget fredag den 6. november, er temmelig paradoksalt. På den ene side har man erkendt, at centralstudienævnene, der jo kom dumpende mellem første og anden behandling af styrelseslovforslaget i 1973, har været et fejltrin, og på den anden side synes man nu at være til sinds at gøre fakultets- og fagrådene til gigantcentralstudienævn. Jeg skal her stærkt understrege, at man ikke skal forvente fremskridtspartiets støtte til sådanne ændringer.

Det, der skal til vedrørende denne del af styrelsesloven, er at finde i fremskridtspartiets forslag, som bl. a. er hentet fra centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis forslag til lov om ændring af lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner, fremsat den 14. november 1974. Dette lovforslag var tydeligvis formuleret på grundlag af fhv.

undervisningsminister Tove Niensens notat af den 10. juli 1974 til folketingets undervisningsudvalg, hvori det så rigtigt hedder — og jeg tillader mig at citere fra side 6:

„Der er fra flere sider udtrykt betænkelighed ved de beføjelser, der i henhold til styrelsesloven er henlagt til studienævnene i studieplanlægningsmæssig henseende. Disse betænkeligheder kan formentlig formindskes, hvis folketingsbeslutningen klart angiver, at fagråd ved institutionerne og faglige udvalg på landsplan inddrages i den videre procedure for strukturreformerne, samt ved at den revision af de ministerielle eksamens- og studiebestemmelser, der må forventes at blive resultatet af strukturreformbestræbelserne, kommer til at indeholde klare og ensartede rammer for studienavnenes arbejde.“

Fremskridtspartiets styrelseslovforslag indeholder endvidere en række klare, kontante bemyndigelser til undervisningsministeren, og det må naturligvis forekomme mange temmelig mærkværdigt særlig i betragtning af, at den nuværende undervisningsminister ikke for øjeblikket nyder særlig stor tillid hos fremskridtspartiet, bl. a. på grund af hendes meriter i forbindelse med f. eks. Roskilde universitets-sagen. Jeg vil dog her slå fast — og jeg håber, at jeg formår at trænge igennem, så alle kan forstå det — at de bemyndigelser, som vi ønsker at give en minister, som er underlagt et klart parlamentarisk ansvar, har de enkelte højere uddannelsesinstitutioner i øjeblikket. Der skal ikke herske nogen tvivl om, at nok er vor tillid til ministerens gøren og laden ikke særlig stor, men vor tillid til ledelsen på langt den overvejende del af de højere uddannelsesinstitutioner er dog så langt, langt mindre.

Bemyndigelsesomlægningerne bør ikke behøve at føre til, at undervisningsministeren efter vort lovforslags vedtagelse skal sidde og papirnisse med en lang række detaljer omkring de højere uddannelsesinstitutioner. Sandheden er jo, hvad enhver burde kunne indse, at dersom undervisningsministeren med hjælp af de faglige landsudvalg for de videregående uddannelser og forskningsrådene får det afgørende ord, vil de højere uddannelsesinstitutioners sagsbehandling og resultater blive af en helt anden kvalitet og karakter. Alene tanken om undervisningsministerens mulighed for at

[Halvgaard.]

slippe det helt store papirusseruhyre løs så la reorganiseringen på Roskilde universitetscenter skal nok lægge en alvorlig dæmper på diverse råds og nævns lyst til at gøre forsøg på at løbe om hjørner med de danske skatteborgere.

Vi er i fremskridtspartiet fuldt på det rene med, at dette opgør med de højere uddannelsesinstitutioners selvrådighed, som vi finder at, tiden er moden til, og som en del af vore allierede allerede har taget, er så afgørende, at det er vor agt efter lovforslagets vedtagelse at arbejde for, at lovforslaget inden stadfæstelsen bekræftes ved en folkeafstemning.

Fremskridtspartiet er fuldstændig overbevist om, at store dele af den danske vælgerbefolkning er enig med os i, at den nuværende politisering på de højere læreanstalter skal bringes til ophør, og at den energi, som dele af indvånerne på disse institutioner har, skal bruges til mere nyttige og gavnlige formål. Beretningerne om f. eks. uværdige afstemninger i de styrende organer om studieordninger, eksamenskrav, læreransættelser og forskning er nået viden om, ja langt ud over Danmarks grænser, til stor skade for vore universiteters og læreanstalters omdømme.

Vi må bringe dette til ophør ved at gå til ondets rod og foretage en radikal ændring af den gældende styrelseslov. I de kommende år, hvor der for at bringe uddannelserne ind i mere erhvervsrettede baner skal foretages omfattende strukturændringer og effektiviseringer på de højere uddannelsesinstitutioner, kan vi ikke tillade os at gøre dette afhængigt af falsk tillid til, at ledelsen på de enkelte højere læreanstalter med gode ord vil kunne besnækkes til at tage fornuftige landsplanmæssige hensyn i en kapacitetsindskrænkingsperiode. Dette problem løser fremskridtspartiets forslag enkelt og praktisk ved at slå fast, at undervisningsministeren i samarbejde med folketinget, ganske som en administrerende direktør i samarbejde med sin bestyrelse, har retten til at lede og fordele arbejdet.

Lad mig til slut gå tilbage til undervisningsministerens forslag og spørge, om det virkelig kan være sandt, at de sølle 6 punkter er alt, hvad ministeren mener er nødvendigt. Er det virkelig sandt, at undervis-

ningsministeren ikke har overvejet at om- og nyformulere regler i tilknytning til stillingsbesættelser og forskning på de højere uddannelsesinstitutioner? Er det virkelig sandt, at undervisningsministeren ikke i forbindelse med f. eks. Roskilde-affæren har fundet formuleringen af § 37 for vag?

Hvis ministeren og ministeriet har gjort sig sådanne overvejelser, så lad os få forslagene på bordet så hurtigt som overhovedet muligt, og lad være med at komme listende med dem under hektisk udvalgsarbejde senere hen.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Venstres ordfører lagde jo nærmest op til et helt nyt styrelseslovforslag. Hverken regeringens forslag eller for den sags skyld det forslag, venstre selv havde lagt navn til, var godt nok, og det kan man så undre sig over. Jeg skal her i dag nøjes med at hæfte mig ved slutbemærkningen, som i modsætning til talens indhold lagde op til, at der skulle snakkes om tingene. Det er jeg enig i, og det håber jeg vi kan komme i gang med.

Jeg var stort set fuldstændig enig med fru Lone Dybkjær i bemærkningerne, og jeg takker for tilslutningen til en lang række af punkterne. Jeg kan vedrørende punkt 2 bekræfte, at der heri ligger, at det skal foregå ud fra en overordnet planlægning. Vedrørende punkt 3, om det nu virkelig lykkedes at skabe den fornødne mindretalsbeskyttelse, dér forstod jeg også godt, at fru Lone Dybkjær kunne blive usikker, når hun læste bemærkningerne fra de sidste behandlinger, og hr. Morten Lange var også inde på, at det kunne være vanskeligt overhovedet at lave systemer, som ikke på den ene eller på den anden måde kunne omgås. Jeg mener, dette system er en højere grad af sikring end det system, vi tidligere havde.

Så foreslog den radikale ordfører også, at der burde nedsættes et mindre udvalg, som kunne oprettes på forskellig vis, og fru Lone Dybkjær gav den begrundelse, at det ville være nødvendigt, hvis man skulle ind i grundigere overvejelser. Jeg er enig i, at hvis det ikke er muligt at acceptere en løsning som foreslået i punkt 5, hvor der virkelig er tale om et forslag, som ikke dybt griber ind i institutionerne, men som prøver at løse nogle af de problemer, vi undervejs i arbejdet med styrelsesloven har haft oppe,

[Undervisningsministeren.]

da må man nødvendigvis gå ind i en grundigere behandling. Vi udtrykte også ved førstebehandlingen sidste år det princip, at vi ikke mente, der var indkommet fornødne erfaringer i forbindelse med styrelsesloven, men at vi var enige i de bemærkninger, der var faldet omkring forliget ved sidste styrelseslov, nemlig at de ting, der ikke fungerede, og som der var enighed om ikke fungerede, kunne tages op. Derfor er det her vel i høj grad et spørgsmål, om man vil lave nogle justeringer på nuværende tidspunkt, eller om man vil gå ind i et dybtgående revisionsarbejde.

Fru Gerda Møller spurgte om deltidsansatte lærere, og dér har fru Gerda Møller ret i, at der i lovforslaget er taget sigte på lærere i almindelighed, dvs. både heltidsansatte lærere og deltidsansatte.

Så tror jeg, der var en misforståelse omkring opfattelsen af punkt 2 i regeringens forslag. Fru Gerda Møller var inde på, at et flertal af lærere kunne komme i mindretal i et institut, og det ville være uheldigt. Denne bestemmelse tager jo netop sigte på, at det ikke kun drejer sig om det enkelte institut, men om en overordnet og landsplanmæssig overvejelse, og derfor kan det selvfølgelig ikke være afgørende, hvilke meninger der er i et enkelt institut.

Så var hr. Morten Lange også inde på nogle betragtninger om vilkårene for forlig, og dem er jeg stort set enig i. Jeg vil godt om punkt 3, når hr. Morten Lange fremhævede, at der var faglige grunde til opdelingen i repræsentationsområder, fastslå, at så er det netop begrundelsen for, at den er fastholdt med en mindretalsbeskyttelse som foreslået i punkt 3, og for, at regeringen ikke er gået ind for forholdstalsvalg, således som det er foreslået af nogle af partierne. Der er heller ikke tale om, at der gives samme støtte til en hvilken som helst organisation, som hr. Morten Lange var inde på. Jeg skal citere fra bemærkningerne til nr. 6:

„Det samlede tilskud foreslås fordelt mellem de studentergrupper, der er repræsenteret i konsistorium, på den måde, at gruppens andel beregnes ud fra dens andel af de samlede afgivne studenterstemmer.“

Så takker jeg fru Inger Stilling Pedersen for det positive tilsagn om at gå ind i drøf-

telser, der kan lede til en bred enighed omkring netop styrelsesloven.

Til hr. Freddy Madsen blot den enkelte bemærkning, at det endnu en gang blev understreget, at det kommunistiske parti ikke er tilhænger af planlægning overhovedet inden for de videregående, længerevarende uddannelser.

Til hr. Halvgaard blot den enkelte bemærkning, at der jo er en påfaldende modstrid imellem det forslag, fremskridtspartiet tidligere har fremsat om ændring af skolelovsforslaget, hvor man ønskede alt lagt ud, og så dette forslag, hvor man ønsker alt taget ind. Man kan så konstatere, at der som sædvanlig totalt mangler en sammenhæng i fremskridtspartiets politik.

Så skal jeg slutte med at glæde mig over, at der ikke har været nogen indvendinger imod, at lærerhøjskolen fik en særordning i forbindelse med dette forslag om ændring af styrelseslov.

Tove Nielsen (V):

Ministeren mente, at der fra venstres side var tale om, at man skulle lægge op til et fuldstændig nyt forslag. Jeg vil gerne sige, at for os at se er der ingen afvigelser imellem indholdet i mit indlæg og den konklusion, jeg selv nåede frem til, at vi naturligvis i udvalget burde gennemarbejde de forskellige tanker, der er kommet frem, og nå frem til en enighed, som man gjorde det i 1973. Men jeg går ud fra, at det nu engang må være sådan, når man arbejder, i dette tilfælde med styrelsesloven, at man så også har ret til at drage de ting frem, som man føler det er nødvendigt at arbejde med, ting, det er nødvendigt at undersøge nærmere, også selv om det ikke er indeholdt i de forslag, der er fremme i dag eller tidligere har været til behandling.

Ministeren sagde selv, at vi må gøre op, om vi vil lave justeringer, eller om vi vil ind i et dybtgående arbejde. Vi har den opfattelse, at det ikke drejer sig om, hvorvidt vi blot vil lave justeringer eller gå til værks på en langt mere dybtgående måde. Det drejer sig om, at vi når frem til nogle løsninger, som vi føler vi kan forsvare.

Når nu nogle er så ivrige efter at tage frem, hvad venstres ordfører sagde under behandlingen i 1973, ja, så er der vel kun

[Tove Nielsen.]

dertil at sige, at intentionerne hos de 5 partier var gode i 1973. Det har blot vist sig, at de gode intentioner, man havde, har man ikke alle steder kunnet leve op til, og så er det dog uforsvarligt blot at lade stå til og sige: ja, men vores tanker var gode nok, der er bare nogle, der ikke forvalter dem på den rigtige måde. Så må enhver vel have lov at stå frem og sige, at det altså ikke er gået, som vi mente, og som vi håbede og troede på. Vi må så rette op på det. Så kan man tale aldrig så meget om, hvor lang tid der burde være gået. Det drejer sig om at få rettet op, inden skuden synker fuldstændig.

Må jeg blot sige med hensyn til det udvalg, der nu bliver bragt ind i det, at det jo efterhånden er gået sådan, at hvis der er noget, man ikke bryder sig særlig meget om, hvis der er ting, man gerne vil træner, skubbe et godt stykke ud, så er det ved at være en kendt sag, at man kan nedsætte et udvalg. Så går der i hvert fald tid, så meget kan man være sikker på. Vi kan selvfølgelig ikke forhindre, at ministeren nedsætter udvalg. Jeg forstod det på den måde, at hvis det ikke var sådan, man tog punkt 5 i regeringsforslaget, ja, så måtte man gå ind i et grundigere udvalgsarbejde, og så kunne altså det udvalg komme på tale.

Venstre har ikke nogen særlig fidus til disse udvalg, fordi vi som sagt mener, at det er noget, der kan være med til at trække afgørelserne ud. Vi mener, at det, vi i stedet for har behov for, er, at vi bruger tid og kræfter på i undervisningsudvalget at arbejde os frem til en løsning.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil blot gerne sige til venstres ordfører, at der er ikke tale om trænering i denne sag. Der er tale om, at man ikke kan lave en styrelseslov dybtgående om ved nogle få diskussioner i undervisningsudvalget, og det er absurd at forestille sig, at man kan. Det, det drejer sig om, er at få trukket nogle af de erfaringer ind, som man har med hensyn til styrelsesloven på de institutioner, der arbejder med den.

Det var det, jeg foreslog med mit udvalg, og det tror jeg nu engang er en fornuftigere metode, end at vi herinde mener, at vi ved alt om alting. Resultaterne viser jo, at vi desværre ikke gør det, og at vi gang på

gang vedtager nogle love, som vi er nødt til at ændre igen.

Gerda Møller (KF):

Jeg kommer bare herop for at udtale min overraskelse over ministerens svar på mit spørgsmål, om det kun var heltidslærere, eller om det også var deltidslærere, hvis stemmer skulle tælle dobbelt. Jeg mener nemlig — men jeg kan da have hørt forkert, hvad jeg nu ikke tror jeg har — at i den udtalelse, som undervisningsministeren kom med, samme dag som vi havde vort styrelseslovsforslag til første behandling, altså firpartierne, ville ministeren jo ikke her i salen antyde noget om, hvad hendes lovforslag gik ud på. Det skulle fremsættes dagen efter, mener jeg at kunne huske.

Men om aftenen i radioavisen var der et interview med ministeren, og dér mener jeg ganske bestemt at ministeren udtalte, at det drejede sig om heltidslærere. Hvis det ikke gør det, så skaber det altså nogle betænkkeligheder, i hvert fald i min gruppe og med hensyn til min egen indstilling, og så mener jeg, at vi må se på spørgsmålet, således at vi måske ved de valg, der skal være, må foretage en tvungen opdeling i hel- og deltidslærere, så heltidslærere er med til at udpege f. eks. 50 pct. af lærerrepræsentationerne, således at de får $\frac{1}{4}$ af repræsentationen i studienævnene. Jeg mener afgjort, at det må være heltidslærerne og ikke deltidslærerne, man giver den ekstra kompetence. Ellers mener jeg, at forslaget slet ikke har nogen værdi, i hvert fald ikke efter den hensigt, som vi andre har med forslaget.

Så har jeg lyst til lige at sige til hr. Wilhjelm, at jeg forstod ham egentlig ikke rigtig. Hvis jeg hørte rigtigt, sagde hr. Wilhjelm noget om, at jeg fremfor alt ville sikre mindretalsrepræsentationen for de studerende og samtidig nedskære studenterindflydelsen. Hvis hr. Wilhjelm havde hørt rigtig efter, så ville han have hørt, at jeg sagde, at hvis ikke man bibeholder antallet af de studerende, samtidig med at man sætter lærerantallet op, så kan det føre til, at det bliver, sagde jeg godt nok, mindretalsrepræsentanten for de studerende, der glider ud. Men jeg sagde også, at der kunne være det kedelige ved at få en større parlamentarisk forsamling, at så tog man noget af debatten, det parlamentariske ved det organ og debat-

[Gerda Møller.]

ten, væk, at jeg netop mente, at det sundeste var, hvis debatten foregik på et rimeligt ligeligt plan, altså mellem studerende og lærere. Jeg har altså i høj grad tilgodeset de studerendes stilling.

Morten Lange (SF):

Ja, forhandlingen tyder sandelig på, at det kunne være godt med lidt udvalgsbehandling, inden vi vover os ud i revisionen. Jeg tænker specielt på fru Gerda Møllers nye opfindelse, at nu skal vi have 3 kaster: dels studenter, dels deltidslærere og dels den tredje kaste, heltidslærere med dobbelt stemme. Også dette kan vi naturligvis tage og diskutere, men jeg håber da virkelig, at den slags særprægede former for demokrati bliver fortrængt, inden vi ser enden.

Fru Tove Nielsen sagde, at borgfredstanken hang sammen med de gode intentioner. Ja, selvfølgelig. Jeg vil blot ganske stiltødt gøre opmærksom på, at ved sidste styrelseslovrevision var det vistnok den almindelige indstilling rundt omkring i denne befolkning, at der var sådan relativt kaotiske forhold omkring universiteterne. Der var også lidt varmt hist og her. Den hårde kendsgerning er den, at under denne styrelseslov har pressen skullet være energisk for at finde noget af betydning at skrive om. Det er nærmest et mirakel, det er gået så godt. Det skulle man hellere respektere og så sørge for at sikre en fortsat fredelig udvikling. Det ville kunne lade sig gøre.

Men jeg forstår altså, at ministeren her kommer med det, jeg kalder en let gang igennem de udsæede nælder, og taler mildt til næsten os alle sammen, og det er jo da også klogt. Det er vel nok i vid udstrækning, fordi ministerens forslag, som hun måske også selv vil erkende, i virkeligheden ikke er så forfærdelig væsentlige, deres væsentligste karakter er, at de er indgreb og ændringer. Der er ingen af dem, som tillægges enorm betydning. Der kan derimod siges at være en hel del ufredelighed knyttet til en hel del af dem. Den forklaring på polariseringen, som jeg nu fik, var ikke noget svar, for der blev overhovedet ikke i ministerens svar taget hensyn til, at der findes organisationsproblemer, der findes studenterråd, som har en vældig lang fortid og forhåbentligvis også en gloriøs fremtid.

Det bliver jo i realiteten likvideret, hvis den økonomisk acceptable form nu er den, at den slags strukturer skal formeres omkring de til enhver tid eksisterende valggrupper, og de skal have støtte i forhold til deres antal af stemmer. Jeg sagde diskret, at hvis man havde lignende perspektiver i fagbevægelsen, så ville man have en ganske særpræget form for fagbevægelse i Danmark.

Studenterrådet er de studerendes organisation. I øjeblikket anses de rundt omkring for at høre til på den progressive side, og det skal de da ikke have utak for. Om dette er nogen evig kendsgerning, aner jeg da virkelig ikke, men der lovgives, næsten som om det var det og det skulle forhindres, at studenterrådet eksisterede og virkede. Det er sikkert ikke ministerens mening, og derfor er det sikkert heller ikke ministerens mening egentlig at ændre loven som foreslået.

Så skal jeg for god ordens skyld huske at sige, at jeg også har læst hr. Halvgaards forslag, men da jeg ikke håber, noget af det materialiserer sig i denne virkelighed, så nåede jeg ikke at sige noget om det i første omgang. Nu har jeg i hvert fald nævnt det.

Freddy Madsen (DKP):

Jeg tror, der må være et eller andet, som undervisningsministeren misforstod, når hun siger, at vi ikke er tilhængere af en planlægning i de længerevarende videregående uddannelser. Hvad vi har sagt og står ved, er, at vi mangler de nødvendige forudsætninger, også på det samfundsmæssige grundlag, som vi har på nuværende tidspunkt, for at sådan en planlægning kan udføres. Til gengæld har jeg den opfattelse, at det, som undervisningsministeren i den sidste tid har kaldt for planlægning, i virkeligheden har meget lidt med planlægning at gøre og bare dækker over de nedskæringer, som faktisk finder sted.

Men så til spørgsmålet om det, vi diskuterer, nemlig styrelsesloven. Hvad er det for nogle landsplanlæggende overvejelser, ministeren har i forbindelse med ændring af styrelsesloven? Det eneste, hun har sagt om planlægning i dag i denne forbindelse, var i et svar til fru Gerda Møller om fordelingen af stemmerne imellem de heltids- og de deltidsansatte lærere og studenterne i studienævne. Hvis jeg ikke husker meget for-

[Freddy Madsen.]

kert, så sagde ministeren, at det var jo her ikke et spørgsmål om de enkelte institutter, men om en overordnet landsplanlæggende overvejelse. Kan vi ikke få en nærmere definition af, hvad ministeren mente med det, for det har jeg noget svært ved at se. Tværtimod har jeg den opfattelse, at det også vil bidrage til at øge planløsheden på en række af de undervisningsinstitutioner, hvor der på nuværende tidspunkt udføres meget godt arbejde.

Så er det som sædvanlig hr. Erhard Jakobsen, der faktisk siger, hvad sagen drejer sig om. Han har indvendinger mod noget af det, man studerer ved de højere læreanstalter. Jeg skal ikke bestride, at der kan findes sager imellem, som ikke er relevante, men det er typisk, at det eneste emne, som hr. Erhard Jakobsen her nævnte, var, at man ved Århus universitet — antagelig ved samfundsfag, det fremgik ikke, men det formoder jeg det er — diskuterer kvindens plads i det borgerlige samfund. Det er altså efter hr. Erhard Jakobsens mening noget, som ikke kan diskuteres ved en samfundsuddannelse i dagens Danmark. Det fortæller lidt om, hvad det er, der her er ved at foregå.

Wilhelm (VS):

Må jeg først sige, at det er min opfattelse, at jeg forstod fru Gerda Møller udmærket og meget klart. Problemet var, at man skulle nedsætte de studerendes indflydelse, men det måtte helst ikke gå alt for meget ud over antallet, for så var det jo mindretallene, så var det jo de moderate studenter og de konservative studenter, der var de sidste på mandaterne, og de skulle helst ikke rammes. Derfor tillod jeg mig en bemærkning om, at havde man kendt en afstemningsmetode, som havde nedsat antallet af studenterrepræsentanter uden at ramme studentermindretallene, så skulle man nok have vidst at benytte sig af den.

Jeg vil samtidig sige, at jeg forstod da også fru Gerda Møller meget klart, da hun i direkte forlængelse af en omtale af disse 50 pct. stemmer for nogle mennesker og 100 pct. for nogle andre mennesker sluttede med at sige, at vi levede da i et demokratisk land og ikke i et folkedemokrati. Det var en definition af det borgerlige demokrati, som

jeg ikke kunne have sagt tydeligere og i hvert fald ikke mere sarkastisk.

Om regeringsforslaget her vil jeg godt spørge ministeren, for jeg synes, det var fremme — jeg nævnte det ikke, det havde været fremme hos så mange af ordførerne — hvad de konkrete eksempler på problemer, som man henviser til i bemærkningerne, og som skulle begrunde dette punkt 5 med de ændrede afstemningsregler, egentlig var. Hvad er det for nogle? Vi har ikke hørt noget som helst konkret eksempel. Ja, vi har hørt hr. Erhard Jakobsen. Jeg går bestemt ud fra, at undervisningsministeren ikke vil gøre det til sit eksempel. Men hvad er det så for nogle, især taget i betragtning, at der jo faktisk findes fuldstændig klare regler for, hvordan afgørelserne skal træffes i tilfælde af stemmelighed, i tilfælde af organernes manglende funktionsevne osv. osv.? Der er jo bestemmelser om, hvordan man så skal te sig, hvad der så skal sættes i værk, hvordan man skal fare frem. Hvad er det så for problemer, der har vist sig, og som nødvendiggør dette punkt 5 med denne negerlaveafstemningsform, som man dér foreslår, med de 50 pct.? Det har vi ikke hørt noget som helst eksempel på.

Man har i al ubestemthed talt om det faglige niveau. Hr. Freddy Madsen har sagt det allerede i en runde, som var tidlig nok til, at undervisningsministeren kunne have kommenteret det, hvis hun havde haft noget på det. Der er aldrig givet noget som helst konkret om dette med det faglige niveau. Der er nogle ældre universitetslærere, som har forfærdelig ondt af det faglige niveau hos nogle studenter, der åbenbart ikke synes, at f. eks. deres undervisningsplan i økonomi er særlig god. Det synes jeg ikke man kan forvente dem i, når man ser, hvordan de gammeldags uddannede økonomer misrøgter dette samfund og forholder sig fuldstændig bevidstløs til krisefænomener og den slags ting, som slet ikke burde kunne forekomme, hvis de havde haft ret i det, de havde lært i sin tid.

Man må da også undre sig over, at dette faglige niveau tit og ofte er blevet udlagt på den måde, at man har ansvarliggjort f. eks. lærerne på universitetscentrene, lærerne på RUC. Hvor er disse lærere egentlig kommet fra, som er medansvarlige for dette

[Wilhelm.]

sænkede faglige niveau? Hvor kommer de fra, disse lærere? De kommer jo ikke fra Kina eller Albanien eller folkedemokratiene eller ud af den blå luft. De kommer vel fra de gamle universiteter, fra før styrelsesloven, fra dengang man havde check på tingene, fra dengang man ikke havde studenterindflydelse, fra dengang man havde den høje faglige standard. De kommer vel i virkeligheden alle sammen som elever af hr. Erling Olsen og hr. Rold Andersen, og hvad de hedder alle sammen, som nu kritiserer det faglige niveau.

Om selve ideen dér til det lille eller til det store undersøgelsesudvalg, der skal tage kontakt med læreanstalterne osv., vil jeg sige, at det kan man jo godt, hvis man vinder noget tid, og hvis man kan modstå en bølge, men vi tror ikke så meget på det. Vi tror ikke så meget på det, bl. a. af den grund, at der jo er kommet reaktioner fra disse institutioner. Man har jo spurgt, eller i hvert fald har de reageret, og der findes i disse reaktioner ikke noget som helst ønske om, at man ville have gennemført disse ændringer, som nu er foreslået af regeringen. Derfor må man nok sige, at disse henvendelser har været spildt, og det vil de også være i en eventuel anden runde, for man vil ikke lytte til dem.

Vi, der et stykke tid har færdedes herinde dagligt, ved, at det ikke er nogen undtagelse, at saglige argumenter preller af på regeringen såvel som på det borgerlige flertal; det vil de også gøre i denne sag. Universiteternes relative selvstyre er en saga blot, hvis det står til regeringen, og det uanset hvad man ville svare fra læreanstalterne. Derfor finder vi, det er klogere at sige ligeud, at de progressive lærere og studenter og TAPere hellere må ruste sig til at modstå det, der bliver vedtaget her, og en ny runde med henvendelser vil nok ikke ændre så forfærdelig meget ved det.

Halvgaard (FP):

Jeg skal ganske kort til undervisningsministeren anføre, at når undervisningsministeren antyder, at der er en mangel på sammenhæng mellem vort folkeskolelovsforslag og så vort forslag til styrelseslov, så giver vort skolelovsforslag forældrene det fulde ansvar, både økonomisk og juridisk og

også til en vis grad pædagogisk inden for de retningslinjer, der fastlægges af undervisningsministeren. Jeg tænker her på retningslinjer vedrørende de obligatoriske fag. Det er min formening, at forældrene kunne leve op til et sådant ansvar. Styrelsesloven derimod har desværre vist sig ikke at være tilstrækkelig, fordi de studerende ikke har kunnet forvalte den frihed og det ansvar, som den gældende styrelseslov indebar, og som man håbede og troede på, da loven blev vedtaget i 1970 og revideret i 1973. Derfor har det været nødvendigt med denne revision.

Men jeg skal da sige, at fremskridtspartiet beklager dybt, at det har været nødvendigt med denne revision af styrelsesloven for de højere uddannelser.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om pensionsvilkår for nyansatte i offentlig tjeneste [af Wamberg m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. XXIII. Fremsat 29/10 75).

Forslaget sattes til forhandling.

Finansministeren (Heinesen):

Uanset hvilken holdning man indtager til spørgsmålet om den efterlønmæssige status for personale, der er ansat i offentlige eller halvoftentlige stillinger, er det helt urealistisk som foreslået af fremskridtspartiet at forestille sig, at man kan gennemføre principielle nyordninger på dette område med virkning fra den 1. januar 1976.

Forholdet er jo det, at de gældende regler om tjenestemandspension har en nær sammenhæng med tjenestemandssystemet, og at andre efterlønsordninger inden for det